

INVENTARISATIE NOORDKANT AMSTERDAMSE BOS 1991 & 1992

Frank Visbeen

Een van de langer lopende onderzoeken van de VWG is de inventarisatie van de Noordkant van het Amsterdamse Bos op vogels. Ook in de jaren 1991 en 1992 kreeg dit historische onderzoek haar vervolg.

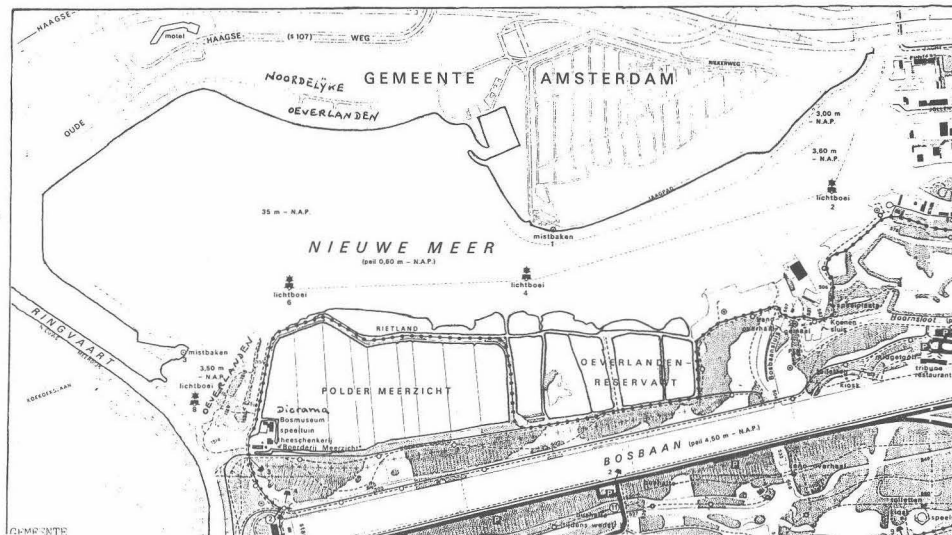
Methode

Het inventariseren gebeurde volgens de uitgebreide territoriumkartering. (Hustings et al.1985).

In 1991 zijn twaalf en 1992 tien ochtendbezoeken gebracht. De inventarisaties beginnen één uur voor zonsopgang en duren plus minus 3 à 4 uur. Elk bezoek begint op een ander punt van de route. De nachtbezoeken zijn de afgelopen twee jaar er bij in geschoten.

Gebied

Het geïnventariseerde gebied omvat, zoals in voorgaande jaren het Oeverpark, Weilanden Meerzicht, de Oeverlanden en het Eerste -, Middelste - en Laatste Bos (figuur 1).



Figuur 1. De noordkant van het Amsterdamse Bos

Beheer

Normaliter wordt in de Oeverlanden het riet om de twee jaar gemaaid echter nooit in het geheel. Zo blijft er altijd overjarig riet aanwezig, essentieel voor bijvoorbeeld de snor en bruine kiekendief. In de jaren 1991 is het middengedeelte van het riet gemaaid tussen het excursiepad en de weilanden Meerzichten en het meest oostelijke rietperceel; in 1992 is het meest westelijke en rechter gedeelte ten westen van het excursiepad gemaaid en het riet ten noorden van de weilanden. De weilanden Meerzicht hebben nu de status natuurreserveaat (23 ha). De weilanden worden extensief beheert. Het grootste gedeelte is maailand. Een enkel perceel is beweid door jongvee. Op sommige percelen is er sprake van verruiging met name de eerste meters langs de slootkanten. Inmiddels is de begroeiing langs het fietspad langs het middelste bos aardig dicht en omhoog geschoten.

De resultaten

In 1991 zijn er territoria van 55 soorten vastgesteld. In 1992 is dit tot 56 gestegen. Meeste algemene soorten zijn merel, winterkoning, fitis, kleine karekiet en tevens de verschillende weidevogels als Kievit, scholekster en grutto.

De Noordkant van het Amsterdamse Bos is rijk aan verschillende biotopen, die uiteraard verschillende vogelgezelschappen opleveren. Achtereenvolgens worden eerst de weilanden, de oeverlanden, het oeverpark en het bos besproken.

soort	1989	1990	1991	1992
dodaars	-	0-1	-	-
fuut	5	4	6	5
blauwe reiger	4	3	3	3
nijlgans	-	-	1	1
wilde eend	+	+	+	+
slobeend	3-4	3	2	3
kuifeend	6	6	6	4
bruine kiekendief	1	1	1	2
torenvalk	1	1	1	1
fazant	+	+	+	+
waterral	0-1	-	?	?

waterhoen	16	18	15	14
meerkoet	26	22	23	19
sholekster	14	15	12	12
kievit	20	17	22	23
grutto	16	12	21	18
tureluur	3	3	4	4
holenduif	3	5	2	2
houtduif	+	+	+	+
tortelduif	1	1	1	1
koekoek	2	2	3	3
bosuil	2	2	1	1
groene specht	1	1	-	-
grote bonte specht	1	2	3	2
boerenzwaluw	1	2	2	1
winterkoning	28	41	29	37
heggemus	9	13	15	12
roodborst	6	7	7	11
nachtegaal	5	5	4	4
merel	29	36	35	30
zanglijster	4	5	4	4
sprinkhaanrietzanger	1	5	3	1
rietzanger	1	4	2	4
snor	1	2	-	-
bosrietzanger	2	7	2	2
kleine karekiet	16	22	27	15
spotvogel	1	1	-	-
grasmus	-	2	-	-
braamsluiper	2	-	3	2
tuinfluiter	11	13	17	16
zwartkop	14	9	10	9
tjiftjaf	9	11	10	10

ieder jaar met drie a vier paar aanwezig.

Het aantal broedpaar van de slobbeend schommelt de laatste jaren tussen de twee en drie paar. Verder vormen de weilanden broedgebied voor een behoorlijk aantal broedpaar van de waterhoen en meerkoet.

Nieuwkomer in 1991 was de nijlgans, die tevens in 1992 succesvol broedde.

De oeverlanden

In de oeverlanden is de kleine karekiet de meest algemene vogel. De aantallen fluctueren per jaar maar van een zorgwekkende ontwikkeling is geen sprake. Dit laatste kan ook van de rietgors gezegd worden. De aantallen van de Rietzanger blijven laag en wisselen per jaar. In 1991 werden twee en in 1992 vier territoria vastgesteld. De aantallen uit de zestiger jaren worden niet meer gehaald (Hartog 1971; Visbeen, 1990). Landelijk geeft de rietzanger hetzelfde beeld. Ook Noord-Holland bevestigt de landelijke trend (Ruitenbeek et al 1990). Vooral de droogte in het overwinteringsgebied (Sahel zone) wordt als oorzaak genoemd van de grote achteruitgang. Alhoewel de droogte alleen waarschijnlijk niet de enigste factor is, mogelijk spelen habitatfactoren ook een rol (SOVON 1992). De sprinkhaanrietzanger fluctueert per jaar. Grote verschillen per jaar zijn echter een bekend verschijnsel (Texeira 1979). De index van het Broed Monitoren Projekt (BMP) Geeft aan dat de sprinkhaanrietzanger goede jaren in 1989 en 1990 heeft (SOVON 1992). Dit komt overeen met onze bevindingen. De bosrietzanger fluctueert per jaar en is in de jaren 1991 en 1992 met twee territoria aanwezig, een afname vergeleken met 1990. De zang van de snor is helaas de laatste twee jaar niet vastgesteld. De waterral blijft een probleemsoort cq. nachtsoort. In 1992 was er bij de bruine kiekendief sprake van bigamie. Op zo'n klein oppervlakte riet zijn uit twee nesten jongen gevlogen!

In de randen van de oeverlanden vinden veel vogels van het wilgenbos geschikte broedgelegenheid waaronder de heggemus, pimpelmees, matkop en winterkoning, fitis, tuinfluiter en houtduif. De tuinfluiter heeft zich enigzins hersteld. De bosrietzanger blijft een broedvogel in wisselende en de laatste twee jaar in lage aantallen. De braamsluiper treffen we ook in de randen van de oeverlanden en was met drie territoria in 1991 goed vertegenwoordigd. Nieuwkomer in het wilgenstruweel was in 1991 de buidelmees. Een zingend exemplaar werd op twee data gehoord in het zuidwest gedeelte van de oeverlanden. Het nest werd niet ontdekt.

Het oeverpark

Als men eind april het oeverpark betreedt, wordt men begroet door het oorverdovende lawaai van verschillende nachtegalen. Zowel in 1989 als in 1990 is in dit parkje verscheidene territoria van deze soort vastgesteld. De aantallen blijven constant. De tortelduif heeft hier inmiddels haar vaste stek.

Het bos

De blauwe reigers nestelen in het Eerste- en Tweede Bos. De kolonie blijft van kleine omvang (3 à 4 paar). De bosuil vindt broedgelegenheid in de nestkasten, die voor hun zijn geplaatst. Soms wordt in één van de kasten de holenduif gesignaleerd. De groene specht laat meestal ieder jaar duidelijk zijn roep horen. De laatste twee jaar liet hij dit echter achterwege. In het BMP onderzoek van het SOVON geeft de zanglijster een dalende trend te zien, als een mogelijke verklaring wordt het gestegen gebruik van slakkenverdelgingsmiddelen gegeven (SOVON, 1992). In de noordkant van het Amsterdamse Bos blijft de soort echter constant met drie à vier territoria. Na een topjaar van de winterkoning in 1990 met 41 territoria is de winter van 1990/1991 weer verantwoordelijk om de stand te laten afnemen tot 29. In 1991 is de soort weer herstellende (39 territoria). De heggemus is goed uit de winter gekomen en nam zelfs in 1991 toe tot 15 territoria. De roodborst doet het de laatste jaren goed met als uitschieter 1992 (11 territoria). Van de zwartkop fluctueren de aantallen, maar het blijft op hoog niveau. Deze positieve trend wordt in geheel Noord-Holland vastgesteld. De zwartkop is op veel plaatsen toegenomen en breidt het broedgebied uit (Ruitenbeek et al. 1990). In het BMP duikelde de soort in 1991, maar in ons bos is daar geen sprake van (SOVON 1992). De grauwe vliegenvanger blijft constant met zowel in 1991 als 1992 1 territorium. De spotvogel is een pionier. De soort troffen we in de nieuwe aanplant langs het fietspad bij het Middelste bos. Maar de begroeiing is inmiddels hoger geworden en dan ruimt de soort het veld. De ringmus vinden we met name rond de boerderij Meerzicht. Opvallend is de afname in 1992. De vink was een schaarse broedvogel voor de Noordkant, maar de laatste twee jaar lijkt de soort zich uit te breiden in het bos. De putter is de laatste jaren een vaste klant. In de jaren tachtig heeft de soort zich in Noord-Holland flink uitgebreid (Ruitenbeek et al. 1990). Leuk was een territorium van het Goudhaantje in het laatste bos. Opmerkelijk was een zingend vuurgoudhaantje aan de rand van ons onderzoekgebied in het Koenbos op 4 juni 1992.

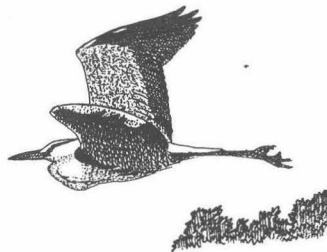
Zonder de volhardende inventariseerders was dit verslag niet mogelijk geweest dus Jan van Blanken, Menno Huizinga en Willem van der Waal bij deze bedankt.

Ook Paul Marcus wordt bedankt voor zijn aanvullende informatie.

LITERATUUR

- Arntsen A., K. Hazevoet, S. Schoevaart, 1981. Inventarisatie Noordkant II 1980. Gierzwaluw 19, nr.1 (1981).
- van Dijk. A.J., 1990. Strengere winters zetten de toon in eerste vijf jaren BMP. Limosa 63, aflevering 4 (1990).
- de Graaf. E., F. Visbeen, 1985. Inventarisatie Noordkant Amsterdamse Bos 1984/85. Gierzwaluw 23 (1985),nr.4.
- Hartog. A., 1971. Oeverlanden en Weilanden "Noordkant" Amsterdamse Bos. Bijlage bij: Medelingenblad KNNV Vogelwerkgroep Amsterdam 9e jaargang, nr.3 (1971).
- Hustings. M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam en M.J.S.J. Reijnen, 1985. Vogelinventarisatie, Natuurbeheer in Nederland 3.
- Ruitenbeek. W., C.J.G. Scharringa, P.J. Zomerdijk, 1990. De Broedvogels van Noord-Holland.
- Scharringa. C.J.G., 1992. Meetnet Weidevogels Noord-Holland 1992. De Graspieper 10, nr.4.
- Schoevaart. S, K. Hazevoet, 1982 Inventarisatie Noordkant 1981 De Gierzwaluw 20 (1982), nr.2.
- Anonymus. 1992. BMP-resultaten 1991. SOVON-Nieuws 5, 3:5-8.
- Teixeira. R.M., 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels.
- Visbeen. F., 1988. Inventarisatie van de Noordkant van het Amsterdamse Bos 1986 & 1987. Gierzwaluw 25 (1988), nr.1.
- Visbeen. F., 1990. Inventarisatie Noordkant Amsterdamse Bos 1988 tot en met 1990. Gierzwaluw 28 (1990),nr.4.

F. Visbeen
Dintelstraat 4 I
1078 VS Amsterdam



WAARNEMINGEN IN DE REGIO AMSTERDAM OVER DE
PERIODE SEPTEMBER T/M NOVEMBER 1992

Peter Scholten

In deze rubriek vindt u waarnemingen uit de periode december 1992 tot en met februari 1993 alsmede een aantal nagekomen waarnemingen. Waarnemingen over de periode maart tot en met mei uiterlijk **15 juni** zenden naar Peter Scholten, Millingenhof 304, 1106 KV Amsterdam. Indien U uw ingezonden waarneming niet terugvindt, wees dan niet ongerust! Alle waarnemingen worden gearchiveerd en in een computerbestand opgeslagen. In deze rubriek verschijnt slechts een selectie.

♂ = man
♀ = vrouw of vrouwelijk klee
@ = overvliegend of rondvliegend
♪ = gehoord (zingend of roepend)

Roodhalsfuut	28-12-92	1 LST	Markermeer thv vuurtoren Marken
Kuifduiker	29-11-92	1 VOD	Vijfhoek
	17-01-93	1 VOD	Vijfhoek
Roerdomp	12-01-93	1 PMA	Excursiepad
	29-01-93	1 PTA	Excursiepad, A'damse Bos
	01-02-93	2@ PMA	Excursiepad
	09-02-93	1 PTA	Excursiepad, A'damse Bos
Purperreiger	03-09-92	1 VOD	Gein III
	06-09-92	1 VOD	Vijfhoek
Ooievaar	04-10-92	16 VOD	Gein III
	10-10-92	1 VOD	Durgerdam (waargenomen vanaf Vijfhoek)
Kleine Zwaan	m.i.v. 10-10-92 tot 28-02-93 regelmatig Vijfhoek en Gemeenschapspolder. Maximum 21-10-92 71 Gein III VOD		
	18-02-93	114 FVI	Overleek
Wilde Zwaan	24-10-92	1 VOD	Vijfhoek
	21-11-92	2 VOD	Overdiempolder
	18-02-93	6 VOD	Gemeenschapspolder
	28-02-93	7 VOD	Gemeenschapspolder
Kleine Rietgans	Doortrekkend op Vijfhoek. Maximum 21-11-92 722. VOD		
Brandgans	Doortrekkend op Vijfhoek. Maximum 08-11-92 1507. VOD		
	13-12-92	±40 WWA	Uitdam (maximum Waterland)
Rotgans	10-10-92	5 VOD	Vijfhoek
	10-10-92	9 VOD	Vijfhoek
	08-11-92	97 VOD	Vijfhoek
	17-01-93	1 WWA	Kinselmeer